Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 20 Cdo 595/2010, ECLI:CZ:NS:2012:20.CDO.595.2010.1

Číslo: 60/2012

Právní věta:

I v řízení o zastavení výkonu rozhodnutí platí, že námitka promlčení může být výrazem výkonu práva v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.)

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.01.2012

Spisová značka: 20 Cdo 595/2010

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dobré mravy, Promlčení, Výkon rozhodnutí, Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Předpisy: § 3 odst. 1 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d ve Vsetíně – pobočka Valašské Meziříčí usnesením ze dne 20. 11. 2008 zastavil výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech povinného zapsaných na listu vlastnictví č. 3882 pro katastrální území V. M., obec V. M., u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj, Katastrální pracoviště V. M., nařízený usnesením téhož soudu ze dne 11. 4. 2008 a zrušil výrok IV. tohoto usnesení o povinnosti povinné zaplatit oprávněnému na nákladech řízení 104 250 Kč (výrok I). Oprávněnému dále uložil zaplatit na nákladech řízení povinné k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci usnesení 5831 Kč (výrok II). Dospěl k závěru, že námitka promlčení pohledávky je důvodná. Zároveň neshledal, že by vznesená námitka byla v rozporu s dobrými mravy. Uvedl, že úprava v § 408 obch. zák. se od samého začátku účinnosti obchodního zákoníku nezměnila, že oprávněný je advokát a je rovněž zastoupen advokátem a že jednání jednatele povinné nelze považovat za úskočné nebo takové, z něhož by bylo možno vyvozovat, že chtěla oprávněného uvést v omyl.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 25. 5. 2009 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a zároveň oprávněnému uložil zaplatit povinné náklady odvolacího řízení 2737 Kč také ve lhůtě tří dnů od právní moci usnesení k rukám zástupce povinné. Stejně jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že právo oprávněného vymáhat svou pohledávku je promlčeno (§ 408 obch. zák.). Dále uzavřel, že vznesení námitky promlčení není v rozporu s dobrými mravy a poukázal na rozhodnutí Nejvyššího

soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2398/2007. Tomuto závěru přitom nebrání ani závěr Ústavního soudu ČR vyjádřený v rozhodnutích sp. zn. II. ÚS 309/95 nebo sp. zn. I. ÚS 643/04. Současně uvedl, že oprávněný prokazatelně musel vědět, že mu promlčecí lhůta začíná běžet od chvíle, kdy povinný začal být v prodlení; od této chvíle se měl začít o svá práva starat s péčí řádného hospodáře, aby svou pohledávku v rámci promlčecí doby jakýmkoliv způsobem zajistil.

Oprávněný v dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/19693 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje otázce, zda ustanovení § 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého nesmí být výkon práv v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení. Uvedl, že odvolacím soudem zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu řeší jen otázku, zda samotný úkon – podání návrhu na výkon rozhodnutí – může být podrobeno zkoumání, zda je či není v rozporu s dobrými mravy. Nejvyšší soud jako soud dovolací však dosud neřešil, zda i v řízení o výkon rozhodnutí lze uplatňovat regulativ dobrých mravů na vznesenou námitku promlčení. Uvedl, že odvolací soud se nezabýval skutkovými okolnostmi souzené věci a vůbec neřešil, zda právě ony nejsou výjimečného charakteru, že vznesená námitka promlčení je skutečně v rozporu s dobrými mravy. Za neobvyklé oprávněný považuje zejména informaci povinné o nedostatku peněžních prostředků k úhradě pohledávky a o možném podání návrhu na insolvenci, bude-li podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Za nestandardní také považuje nabídku povinné převést do vlastnictví oprávněného nemovitosti v hodnotě zřetelně nižší, než je sama pohledávka, a to za situace, kdy oprávněný nemohl mít relevantní informace a musel si je sám obstarat. V době uskutečnění této nabídky byl již právní zástupce oprávněného připraven podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, a pokud mu oprávněný dal pokyn, aby tak nečinil, činil tak s důvěrou v určitý, druhou stranou prezentovaný, stav. Vznesení námitky promlčení povinnou proto považuje za zneužití práva z její strany. Navrhl proto, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Povinná ve vyjádření k dovolání uvedla, že dovolacímu soudu nepřísluší v tomto procesním stadiu posoudit, zda v konkrétním případě byla vznesena námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy. Uvedla dále, že oprávněný opakuje svá tvrzení, která však neprokázal a která v mnoho případech uvedl až v rámci odvolacího řízení. Připomněla, že poté, co exekuční titul nabyl právní moci, nebyla mezi účastníky uzavřena žádná dohoda a povinná neučinila ani žádný příslib, jak uvádí oprávněný. Protože napadené rozhodnutí nemá po právní stránce zásadní právní význam, navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud věc posoudil podle občanského soudního řádu ve znění do 30. 6. 2009.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. l písm. c) a odst. 3, ve spojení s § 238a odst. 1 písm. d) o. s. ř., protože Nejvyšší soud se dosud otázkou, zda vznesení námitky promlčení v řízení o zastavení exekuce není v rozporu s dobrými mravy podle § 3 obč. zák., nezabýval.

Je-li dovolání přípustné, je dovolací soud povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.) i k vadám podle ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b), odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnosti), jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (k tomu viz níže); jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 535/2002, uveřejněném v časopise

Soudní judikatura čísle 4, ročníku 2003, pod číslem 67, formuloval závěr, že z hlediska případné existence rozporu s dobrými mravy lze posuzovat pouze výkon práv a povinností (formou právních úkonů či faktického chování) účastníků občanskoprávních vztahů, nikoliv správnost rozhodnutí soudu; to je aktem aplikace práva, v jejímž rámci právě soud – v nalézacím řízení – posuzuje, zda k případnému rozporu s morálními pravidly při výkonu práv a povinností v hmotněprávních vztazích došlo. Podání návrhu na nařízení exekuce není výkonem práva ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., nýbrž využitím možnosti poskytnuté oprávněnému procesním předpisem (§ 251 o. s. ř.) pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem vydaným v nalézacím řízení nebyla splněna dobrovolně.

Z citovaného rozhodnutí je zřejmé, že Nejvyšší soud otázku dobrých mravů posuzoval jen z pohledu podání návrhu na nařízení exekuce, a proto také odkaz odvolacího soudu na toto rozhodnutí je nepřípadný.

Ústavní soud již v minulosti dovodil (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. II ÚS 3168/09), že ustanovení § 3 obč. zák. platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení. Stejný závěr zaujal i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4579/2008.

Ačkoliv se nálezy Ústavního soudu vztahují k nalézacímu řízení, není důvod činit jiný závěr pro řízení exekuční, v němž je námitka promlčení uplatňována v řízení o zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce. I v tomto řízení mohou nastat situace, kdy uplatnění námitky promlčení je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí lhůty nezavinil (srov. nález Ústavního soudu ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II ÚS 309/95). I pro exekuční řízení tedy platí, že obecně (zásadně) námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy není; ve zcela výjimečných případech odůvodněných zvláštními okolnostmi však její uplatnění může být shledáno v rozporu s dobrými mravy.

Dospěl-li odvolací soud k jinému právnímu závěru a z tohoto důvodu se nevypořádal s odvolacími námitkami, týkajícími se skutkových zjištění soudu prvního stupně, zatížil tím řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3). Poněvadž důvody, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i je a věc tomuto soudu vrátil podle druhé věty třetího odstavce téhož ustanovení k dalšímu řízení.